

کنز العرفان فی فقہ القرآن

برای تہریس

دکتر عبدالرضا محمد حسین زاده

دکتر فاطمہ الزہراء حسینی

دکتر حمید صباحی گراغانی

پاییز ۱۳۹۷

سرشناسه	: محمدحسین زاده، عبدالرضا، ۱۳۴۰ -
عنوان قراردادی	: کنزالعرفان فی فقه القرآن فارسی - عربی برگزیده
عنوان و نام پدیدآور	: کنزالعرفان فی فقه القرآن برای تدریس / عبدالرضا محمدحسین زاده، حمید صباچی گراغانی، فاطمه السادات حسینی.
مشخصات نشر	: کرمان: انتشارات پیام مصطفی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۸۶-۱۲-۰ ریال: ۳۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتاب حاضر برگرفته از کتاب "کنزالعرفان فی فقه القرآن" تالیف فاضل مقداد است.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۴۱.
یادداشت	: سایه
موضوع	: سیر فقهی
موضوع	: Qur'an -- Legislative hermeneutics
موضوع	: تاسیس فقهی - منمای آموزشی (عالی)
موضوع	: Qur'an -- *Legislative hermeneutics -- Study and teaching (Higher)
موضوع	: فقه جعفری - قرن ۹ ق.
موضوع	: Islamic law, Ja'fari -- 9th century*
شناسه افزوده	: صباچی گراغانی، حمید، ۱۳۴۰ -
شناسه افزوده	: حسینی، فاطمه السادات، ۱۳۴۵ -
شناسه افزوده	: فاضل مقداد، مقداد بن عبدالله، - ۸۲۶ ق کت: "ان فی فقه القرآن، برگزیده
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ۱۳۲۱۷ ۴۲۱۷ ۲۰۴۷ BP۹۹/۷
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۱۷۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۳۷۹۱۷۹

- عنوان: کنزالعرفان فی فقه القرآن برای تدریس

- مؤلفان: عبدالرضا محمدحسین زاده (دانشیار دانشگاه شهید باهنر کرمان) / حمید صباچی گراغانی (استادیار دانشگاه شهید باهنر کرمان) / فاطمه السادات حسینی (استادیار دانشگاه شهید باهنر کرمان)

- ناشر: پیام مصطفی

- نوبت چاپ: اول / پاییز ۱۳۹۷

- شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

- لیتوگرافی و چاپ: پیشگام

- قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۸۶-۱۲-۰

ارتباط با مؤلف: a_mhosseinzadeh@yahoo.com

فهرست مطالب

عنوان	شماره صفحه
پیشگفتار	۷
الفصل الأول: كتاب المكاسب	۱۳
القسم الأول: في البحث عن الاكتساب بقول مطلق	۱۴
القسم الثاني: في البحث عن أشياء يحرم التكسب بها أشير إليها في القرآن	۱۹
پیوست‌ها (تحقیق در واژگان متن و آیات)	۳۲
الفصل الثاني: كتاب الدين	۴۱
پیوست‌ها (تحقیق در واژگان متن و آیات)	۶۰
الفصل الثالث: كتاب الدين (تواضع)	۶۷
پیوست‌ها (تحقیق در واژگان متن و آیات)	۸۴
الفصل الرابع: توابع الدين	۸۷
النوع الأول: الرهن	۸۸
النوع الثاني: الضمان و الجعالة	۹۰
النوع الثالث: الصلح	۹۰
النوع الرابع: الوكالة	۹۲
پیوست‌ها (تحقیق در واژگان متن و آیات)	۹۶
الفصل الخامس: كتاب فيه جملة من العقود	۹۹
احكام العقود	۱۰۰
النوع الأول: الإجارة	۱۰۰
النوع الثاني: الشركة	۱۰۰
النوع الثالث: المضاربة	۱۰۲
النوع الرابع: الإبضاع	۱۰۴
النوع الخامس: الإيداع	۱۰۴
النوع السادس: العارية	۱۰۶

النوع السابع: السبق و الرماية	١٠٦
النوع الثامن: الشفعة	١٠٨
النوع التاسع: اللُقطة	١٠٨
النوع العاشر: الغصب	١١٠
النوع الحادي عشر: الإقرار	١١٢
النوع الثاني عشر: الوصية	١١٤
أحكام الجِر	١٢٠
النوع الثالث عشر: في العطايا المنجزة كالوقف و السكنى و الصدقة و الهبة	١٢٤
بيوستها (تقيق دس واذگان متن و آيات)	١٢٦
نمايه آيات	١٣٣
کتابنامه	١٣٩

www.ketaboo.ir

میراث جاویدان پیامبر بزرگوار اسلام، حضرت محمد بن عبدالله (ص) در درجه اول قرآن است که معرف صدافت دعوی و درستی آیین اوست. قرآن نخستین منبع احکام فقهی است. مسئله استنباط احکام از قرآن، از عهد پیامبر (ص) و ائمه معصومین (علیهم السلام) و در میان صحابه و تابعین و صاحبان مذاهب اسلامی و علمای بزرگ، امری تردیدناپذیر، مسلم و شناخته شده بود. همه به طور طبیعی به قرآن مراجعه می کردند و در استناد به آن و اجتهاد احکام از آن تلاش ویژه می کردند. هرگاه درباره حکمی پرسش می شد، در آغاز به سراغ قرآن می رفتند و اگر در قرآن به رهنمودی برخورد نمی کردند، به سراغ تابع دیگر می رفتند. این در حالی بود که اگر در آیه ای عنوان عامی بر مسئله دلالت می کرد، نه است دلیل عام را مطرح می کردند. شاید به همین جهت در این مسئله که قرآن منبع شریعت اسلامی است، تردید نشده است؛ هر چند در نوع منبع بودن قرآن و تلقی های مختلف در استناد به آن اختلاف و تفاوت برداشت بوده است؛ مثلاً مشهور قائل اند که قرآن منبعی مستقل و قائم به ذات برای احکام فقهی است، ولی اخباری ها حجّت آن را منوط به اعتقاد حدیث دانسته و ظواهر قرآن را بدون بیان اهل بیت، حجّت نمی دانند.

• دو دیدگاه درباره قرآن

در موضوع اینکه آیا می توان از آیات قرآن کریم احکام فقهی ای استنباط نمود یا خیر؟، ما را ابتدا به دو نظریه اساسی رهنمون می نماید؛ دیدگاهی اصولاً قرآن را

تشریعی نمی‌داند و معتقد است قرآن در مقام بیان احکام به عنوان کتاب حقوقی و قانونی تلقی نمی‌گردد، زبان قرآن زبان هدایتی و ارشادی است؛ در مقابل مشهور به استاد ادله‌ای متقن ثابت می‌نماید که قرآن کتاب استنباط و بیان احکام است و با مراجعه بدان بی‌تردید می‌توان به احکام عملی و شرعی دست یافت.

• تفسیر آیات الاحکام

چنانکه می‌دانیم، قرآن مشتمل بر انواع مسائل اسلامی از قبیل: اعتقادات، اصول اخلاق، تاریخ انبیاء، عوالم بشری، جهان‌بینی، قوانین و دستورالعمل‌های زندگی و ... است و از سوی دیگر در بیان جمیع آیات آن حدود پانصد آیه مربوط به قوانین زندگی است که از آنها به «آیات الاحکام» تعبیر می‌شود و چون آگاهی از مفاد «آیات الاحکام» به خاطر ارتباط مستقیم آن با زندگی روزمره مسلمانان که می‌باید تکلیف آن از ناحیه قرآن مشخص شود از دیگر ابعاد آن ضروری‌تر می‌نمود، از این رو همواره بیشتر مورد توجه خاصه و عامه قرار گرفته است.

• کتاب «کنزالعرفان فی فقه القرآن» و ویژگی‌های آن

یکی از کتب تفسیر آیات الاحکام که در بین اهل دانش بسیار معروف و مشهور می‌باشد، کتاب «کنزالعرفان فی فقه القرآن» تألیف دانشمند نامدار شیعه، فاضل مقداد بن عبدالله بن محمد بن حسین بن محمد حلی الأسدی السیوری الحلی (ت= ۸۲۶ ه. ق.)، شامل مقدمه و باب‌هایی بر اساس کتب فقهی و خاتمه است. از مزایای این اثر به ادعای

مؤلف نامدارش اشمال آن بر همه آیات احکام در همه ابواب فقهی می‌باشد، دیگر آنکه نویسنده ضمن بحث از آیات هر موضوع، متعرض آراء سایر مذاهب نیز شده که این خود برای محققین مجالی مغتنم فراهم نموده است؛ این ویژگی‌ها باعث شده که این نوشتار به عنوان کتاب درسی در بسیاری از مقاطع مورد استفاده مدرسین قرار گیرد.

• کنز العرفان فی فقه القرآن برای تدریس (کتاب حاضر)

همانطور که بیان گردید، مرحوم فاضل مقداد درصدد بوده تا کتابی تدوین نماید که در مرحله نخست همه آیات حکمی را در ابواب گوناگون دربرداشته باشد و سپس تحقیقات در هر موضوع کافی و رافع باشد، اما این حال به نظر می‌رسد گاهی برخی آیات در ابواب فقهی مطرح گردیده که یافتن دلالت و وجه آن در موضوع یاد شده بسیار سخت و از دلالت لفظی و حتی عقلی نیز خارج است. این همان امری است که ما را بر آن داشت که از طرفی با حذف برخی آیات که دلالتشان بر یک موضوع مبین نمی‌باشد و از طرفی دیگر با کنار هم نهادن مباحثی که بیشتر مبیین احکام و آراء سایر مذاهب است و مستقیماً با مستفاد آیه هماهنگ نمی‌باشد، اثری حاصل آید که دقیقاً بر دلالت آیات و وجه آن دلالات متمرکز باشد تا در مقام تدریس (نه تحقیق) دانشجویان را سودمند آید و در آموزش نحوه استنباط و استخراج فقه از آیات حکمی آنها را کاملاً توانا سازد، به علاوه جهت به ثمر رسیدن این هدف، تا حد امکان و

ضرورت به تحقیق در واژگان هر آیه و نیز برخی از واژگان متن کتاب همت گمارده شده است؛ مقابله ترجمه متن گزیده شده نیز برای استفاده دانشجویان بسیار مفید و مؤثر خواهد بود.

والسلام

عبدالرضا محمدحسین زاده، حمید صباحی گراغانی، فاطمه السادات حسینی

پاییز ۹۷

www.ketab.ir